

ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: Розрахунок розміру стягнень за збитки, заподіяні дикій фауні та рибному господарству внаслідок незаконного їх добування чи знищення.

Мета роботи: навчитися розраховувати розміру стягнень за збитки, заподіяні рибному господарству та внаслідок незаконного добування (знищення) дикої фауни

Теоретичний мінімум.

Тваринний світ є одним з основних компонентів навколишнього природного середовища, національним багатством України.

Відповідно до законодавства України об'єктами тваринного світу є:

- хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби тощо) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі тощо) тварини в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), що перебувають у стані природної волі;
- частини диких тварин (роги, шкура тощо);
- продукти життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо);
- залишки викопних тварин;
- нори, хатки, лігва, мурашники, боброві загати та інше житло і споруди тварин.

Основним законодавчим актом комплексного характеру в галузі охорони тваринного світу є Закон України «Про тваринний світ» від 3 березня 1993 р.

Законодавчим актом, який є джерелом законодавства про тваринний світ, є також Закон України «Про мисливське господарство і полювання» від 22 лютого 2000 р. Окремі вимоги, які стосуються використання, охорони та відтворення тваринного світу, містяться в законах України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд» та ряді інших.

Використання об'єктів тваринного світу здійснюється на підставі права власності і права користування. Громадянам гарантується право загального використання тваринного світу для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних тощо) безкоштовно. Спеціальне використання тваринного світу (всі види користування тваринним світом) здійснюється з їх вилученням (добуванням, збиранням тощо) з природного середовища. Спеціальне використання тваринного світу здійснюється тільки за спеціальними дозволами.

Законодавством України про тваринний світ встановлені види використання об'єктів тваринного світу:

- мисливство;
- рибальство, включаючи добування водних безхребетних тварин і морських ссавців;
- використання об'єктів тваринного світу в наукових, культурно-освітніх, виховних та естетичних цілях;
- використання корисних властивостей життєдіяльності тварин природних санітарів середовища, запилювачів рослин та інших;
- використання тварин з метою отримання продуктів їх життєдіяльності;
- добування диких тварин з метою утримання і розведення в неволі чи напіввільних у мовах для комерційних та інших цілей.

Державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу здійснюється Кабінетом Міністрів України, Міністерством екології та природних ресурсів України та його органами на місцях, місцевими органами державної виконавчої влади, іншими державними органами, а також органами місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства.

Підґрунтям для державного контролю в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу є:

- Правове регулювання рибного господарства і рибальства. Рибальством вважається промислове добування риби, водних безхребетних і морських ссавців, а також любительське і спортивне рибальство та добування водних безхребетних у рибогосподарських водоймах;
- Правове регулювання мисливського господарства і полювання.

До полювання прирівнюється:

- ✓ перебування осіб у межах мисливських угідь, у тому числі на польових і лісових дорогах (крім доріг загального користування), з будь-якою стрілецькою зброєю або з капканами та іншими знаряддями добування звірів і птахів, або з собаками мисливських порід чи ловчими звірами і птахами, або з продукцією полювання;
- ✓ перебування осіб на дорогах загального користування з продукцією полювання або з будь-якою зібраною розчохленою стрілецькою зброєю.

Перелік документів на право полювання визначено в ст. 14 Закону України «Про мисливське господарство і полювання». Документами на право полювання є:

- посвідчення мисливця;
- щорічна контрольна картка обліку добутої дичини і порушень правил полювання з відміткою про сплату державного мита;
- дозвіл на добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка тощо);
- відповідний дозвіл на право користування вогнепальною мисливською зброєю;
- паспорт на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів з відміткою про допуск до полювання у поточному році в разі їх використання під час полювання.

При отриманні необхідних документів і дозволів полювання може здійснюватися наступними способами:

- індивідуальне полювання;
- колективне полювання;
- колективне полювання з нагоничами (облавне полювання).

Полювання може здійснюватися з використанням:

- мисливської вогнепальної зброї;
- собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів (за наявністю паспортів на них з допуском до полювання в поточному році);
- сіток і пасток для відлову тварин живцем;
- пасток для добування хутрових звірів з науковою метою та для переселення;
- вишок;
- пахучих неотруйних приманок.

Законодавством про тваринний світ встановлюються ліміти використання мисливських тварин. Крім того, на добування мисливських тварин потрібно отримати дозвіл (ліцензію або відстрільну картку). За ліцензією здійснюється полювання на ведмедя, кабана, лань, оленів благородного та плямистого, козулю, лося, муфлона, білку, бабака, бобра, нутрію вільну, куниць лісову та кам'яну, норку американську, тхора лісового. За відстрільною картою здійснюється полювання на пернату дичину, кроля дикого, зайця-русака, єнотовидного собаку, вовка та лисицю.

Полювання може здійснюватися тільки у такі строки:

Важливим для виконання є встановлені законодавством заборони щодо здійснення полювання.

Законом України «Про мисливське господарство і полювання» встановлено (ст. 20), що метою раціонального використання мисливських тварин, охорони диких тварин, а також середовища їх існування забороняється:

1. Полювання без належного на те дозволу, а саме:
 - без документів, визначених законом;
 - полювання на тварин, які не зазначені у дозволах на добування мисливських тварин або понад встановлену в цих дозволах норму;
2. Полювання в заборонених для цього місцях, а саме:
 - на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;
 - на відтворювальних ділянках;
 - у межах населених пунктів (сіл, селищ, міст);
 - в угіддях, не зазначених у дозволах;
 - на відстані ближче ніж 200 метрів від будівель населеного пункту та окремо розташованих будівель, де можливе перебування людей;
3. Полювання у заборонений час, а саме:

- у не дозволені для полювання строки на відповідні види тварин;
 - у темний період доби (пізніше години після заходу сонця і раніше години до його сходу);
4. Полювання із застосуванням або використанням заборонених знарядь та забороненими способами, а саме:
- клеїв, петель, підрізів, закотів, гачків, самострілів, ловчих ям;
 - отруйних та анестезуючих принад;
 - живих сліпих чи знівечених тварин як принади;
 - звуковідтворювальних приладів та пристроїв;
 - електричного обладнання для добування тварин;
 - штучних світлових джерел, приладів та пристроїв для підсвічування мішеней, у тому числі приладів нічного бачення;
 - дзеркал та інших пристроїв, що осліплюють тварин;
 - вибухових речовин;
 - з літаків та вертольотів;
 - немисливської (у тому числі військової) вогнепальної, пневматичної та іншої стрілецької зброї, а також нарізних вкладок, напівавтоматичної або автоматичної зброї з магазинами більш як на два патрони;
 - руйнування жител тварин, бобрових загат, гнізд птахів;
 - газу та диму;
 - заливання нір звірів;
 - на тварин, які зазнають лиха (переправляються водою або по льоду, рятуються від пожежі, повені тощо);
 - на пернату дичину з нарізною вогнепальною зброєю;
 - на хутрових звірів (крім вовка та ведмеда) з нарізною вогнепальною зброєю калібром більш як 5,6 міліметра;
 - на копитних тварин та ведмеда з використанням малокаліберної гвинтівки під патрон кільцевого запалювання або набоїв, споряджених картечкою та шротом;
 - полювання з мисливськими собаками, ловчими звірами і птахами без наявності на них паспорта з допуском до полювання;
5. Транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту у дозволі на їх добування;
6. Допускання собак у мисливські угіддя без нагляду;
7. Полювання з порушенням установленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання;
8. Полювання на заборонених для добування тварин;
9. Збирання яєць птахів, загиблих тварин або їх частин, руйнування, нищення або псування штучних гніздищ, солонців, годівниць для звірів і птахів, посівів кормових рослин, мисливських вишок, вказівних знаків, відповідних вивісок та інших атрибутів мисливського господарства.
- Дії зазначенні в пунктах 1 – 8, відповідно до законодавства кваліфікуються як незаконне полювання. Особи, винні у незаконному полюванні, несуть відповідальність згідно із законами України.
- Основними вихідними даними для розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству, можуть бути акти, рапорти, повідомлення, службові записки, фотографії, кіно-, відеострічки та інші документи, підготовлені інспекторами органів Мінприроди України, Держрибгспу України або особами, що безпосередньо спостерігали випадки загибелі риби, забруднення водойм та завдання іншої шкоди рибогосподарським водоймам, прямі підрахунки і виміри, результати контрольних виловів, а також офіційні дані компетентних науково-дослідних організацій про стан рибних ресурсів даного водного об'єкта.

1. Розрахунок збитків заподіяних дикій фауні.

Розрахунок збитків внаслідок незаконного добування або знищення диких звірів і птахів (крім видів, занесених до Червоної книги України) здійснюється за формулою (1):

$$З = (A \times n \times h) + N \quad (1)$$

де:

A - такса для нарахування розміру стягнення за збитки (таблиця 1);
 n - кількість знищених особин;
 h - розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян (17 грн.);
 N - вартість за тушу (таблиця 2).

Таблиця 1. - Такси для нарахування розміру стягнення за збитки, заподіяні незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів (крім видів, занесених до Червоної книги України), їх жител, біотехнічних споруд.

Вид збитку	Розмір стягнень (за одну особину) неоподатковані мінімуми доходів громадян
1. Незаконне добування або знищення <u>Звірі</u> Бурий ведмідь Лось, олень благородний Олень плямистий Кабан, муфлон, козуля, бобер Байбак, куниця лісова і кам'яна, норка американська Снотовидний собака, лисиця, ондатра, нутрія, добута в мисливських угіддях Засць-русак, тхір лісовий, дикий кролик <u>Птахи</u> Лебідь шинуй, кликун, тетерук Рябчик, шилодзьобка, галагаз, гуси, фазан, сіра куріпка, кеклик Качки, лиска, голуби, кулики, перепелка, інші мисливські птахи	110 90 60 50 30 20 10 20 10 5
2. Знищення (розорення) гнізд, нори, інших жител тварин, бобрової загати	За такою на відповідний вид тварин, збільшеною в 2 рази
3. Знищення ембріонів мисливських звірів	50% від такси на відповідний вид звіра (за кожен ембріон)
4. Вилучений яєць із гнізда	20% від такси на відповідний вид птаха (за кожне яйце)
5. Знищення або пошкодження біотехнічних споруд (штучних гніздовищ, солонців, годівниць та інше)	За фактичною вартістю, збільшеною в три рази

Таблиця 2 - Такси для нарахування стягнення за збитки, заподіяні незаконним знищенням диких звірів і птахів (крім видів, занесених до Червоної книги України) шляхом добуванням їх частин.

Основні види мисливських тварин	Вага туші (м'ясо для реалізації), кг	Вартість туш, грн.	Трофеї, грн.
Ведмідь	100	500	Череп шкіра
Лось	130	650	роги
Олень благородний	100	500	роги
Олень плямистий	60	300	роги
Лань	40	200	роги
Кабан	60	300	Ікла

2. Розрахунок збитків заподіяних рибному господарству

Підрахунок збитків заподіяних рибному господарству здійснюється на підставі формул (2 - 9), окремо за кожним видом (або за групою біологічно близьких видів), за кожною стадією розвитку риб із наступним складанням цих результатів.

Спочатку визначаються загальні втрати рибного господарства в натуральному вираженні, далі — у вартісному вираженні, які обчислюються за цінами на рибу для цього регіону на певний період. Збитки рибному господарству, заподіяні внаслідок забруднення водойми, розраховуються як прямі, так і від втрати потомства.

2.1 Розрахунок збитків рибному господарству, заподіяні внаслідок забруднення водойми.

Прямі збитки розраховуються за кількістю загиблої риби (молодь риби приймається за статевозрілу рибу), на одиницю площі, її середній вазі і площі негативного впливу на гідробіонтів за формулою (2):

$$N = \Pi \times S \times M \quad (2)$$

де:

N – величина збитків у натуральному вираженні, кг;

Π – середня кількість загиблої риби, шт./м²;

S – площа негативного впливу пошкодження, м²;

M – середня маса дорослої особини, кг.

Розрахунок збитків від втрати потомства ведеться за кількістю загиблих риб, плодючості самок, кратності нересту, коефіцієнта промислового повернення і середньої ваги риб за формулою (3):

$$N = \Pi \frac{Z}{100} \times Q \times C \frac{K}{100} \times M \quad (3)$$

де:

N — обсяг збитків, кг,

Π — кількість загиблої риби, шт.;

Z — частка самок, % (таблиця 3);

Q — середня плодючість самки, тис. шт. ікринок (таблиця 3);

C — кратність нересту, (разів) (таблиця 3);

K — коефіцієнт промислового повернення від ікри, % (таблиця 3);

M — середня маса дорослої особини, кг (таблиця 3).

Таблиця 3 - Середні біологічні показники основних промислових видів риб для Дніпровського водосховища

Вид риб	Середня маса дорослої особини	Плодючість (Q – тис. шт)	Кратність нересту (C - разів)	Частка самок (Z - %)	Промислове повернення від ікри (K -%)
Лящ	1,2	120	9	50	0,003
Судак	1,9	300	6	50	0,001
Окунь	0,25	25	7	50	0,001

Розрахунок збитків від загибелі кормових організмів здійснюється за формулами (4, 5).

Для планктону:

$$N = \frac{S \times H \times \Pi \times \frac{P}{B} \times K_1 \times 10^{-6}}{100 \times K_2} \quad (4)$$

Для бентосу:

$$N = \frac{S \times \Pi \times \frac{P}{B} \times K_1 \times 10^{-6}}{100 \times K_2} \quad (5)$$

де:

N — збитки в натуральному вираженні, т;

S — площа пошкодження, м²;

H — глибина водойм, м;

Π — середня концентрація кормових організмів, г/м³ (для планктону) та г/м² (для бентосу);

$\frac{P}{B}$ — коефіцієнт переведення біомаси кормових організмів у продукцію;

K₁ — показник гранично можливого використання кормової бази рибою, %;

K₂ — кормовий коефіцієнт дня переведення продукції кормових організмів у рибопродукцію;

10⁻⁶ — коефіцієнт переведення грамів у тонни.

2.2 Розрахунок збитків заподіяних рибному господарству внаслідок незаконного добування піщано-гравійної суміші, днопоглиблювання, несанкціонованих гідромеханізованих та вибухових робіт

Збитки, заподіяні рибному господарству внаслідок незаконного добування піщано-гравійної суміші, днопоглиблювання, несанкціонованих гідромеханізованих та вибухових робіт, розраховуються за рибопродуктивністю нерестовищ, загибеллю кормових організмів та молоді риб.

Збитки від втрат нерестовищ розраховуються в залежності від наявності вихідних даних за формулами (6) або (7):

а) за рибопродуктивністю нерестовищ за формулою (6):

$$N = S \times P \quad (6)$$

де:

N — обсяг збитків, кг;

S — площа пошкодження, га;

P — середня рибопродуктивність нерестовищ за промисловим поверненням, кг/га.

б) від втрат потомства за формулою (7).

$$N = S \times \Pi \times \frac{Z}{100} \times Q \times C \times \frac{K}{100} \times M \quad (7)$$

де:

N — обсяг збитків, кг;

S — площа пошкодження, га;

Π — кількість плідників на нерестовищах, шт./га.;

Z — доля самок, %;

Q — середня плодючість самки, тис. шт. ікринок;

C — кратність нересту, (разів);

K — коефіцієнт промислового повернення від ікри, %;

M — середня маса дорослої особини, кг.

2.3 Розрахунок збитків від попадання ікри, личинок і молоді риб у рефулер земснаряда.

Збитки від попадання ікри, личинок і молоді риб у рефулер земснаряда визначається за формулою (8).

$$N = \Pi \times V \times R \times \frac{K}{100} \times M \quad (8)$$

де:

N - розмір збитків ,кг;

Π – кількість ікри, личинок, молоді риб кожного виду, шт./м²;

V — об'єм вибраного ґрунту, м²;

K — кратність розбавлення ґрунту водою;

M — середня маса дорослої особи, кг.

2.4 Розрахунок збитків при проведенні вибухових робіт.

Розрахунок втрати рибопродуктивності водойми при проведенні вибухових робіт здійснюється за формулою (9):

$$N = S \times P \quad (9)$$

де:

N — розмір збитків, кг;

S — площа пошкодження га;

P — рибопродуктивність водойми, кг/га.

3. Вирішення задач.

Задача 1. Нарахування розміру стягнень за збитки, заподіяні незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів.

Громадянином З. під час браконьєрського полювання добуто оленя багородного і козулю, м'ясо яких він використав. Розрахуйте розмір збитків.

Рішення.

Задача 2. Під час неорганізованого відпочинку туристи розорили три гнізда качки, нору лисиці, незаконно добули лисицю і вилучили із гнізд 16 яєць качки.

Нарахувати розмір стягнення за збитки внаслідок цих незаконних дій.

Рішення.

Задача 3. Розрахунок виконано для умов Дністровського водосховища.

Внаслідок скиду забруднених вод у водосховище спостерігалась загибель риби на площі 0,2 га. Концентрація загиблої риби складає:

- лящ — 0,1 шт/м²;
- судак — 0,05 шт/м²;
- окунь — 2 шт/м².

Доля самок для кожного виду дорівнюється 50%.

Розрахувати:

- прямі збитки;
- збитки у вартісному вимірі за цінами на рибу на час загибелі (зокрема: лящ – 15 грн./кг; судак — 25 грн./кг та інші види — 10 грн./кг);
- збитки від втрати потомства;
- вартісну оцінку збитків від втрати потомства.

Рішення.

Оцінка збитків у вартісному виразі обчислюється з урахуванням цін на рибу на час загибелі:

4. Контрольні завдання для домашньої роботи

А) Завдання.

Розрахувати величину збитків, заподіяних рибному господарству (умови Дністровського водосховища) внаслідок забруднення вод господарсько-побутовими скидами бази відпочинку, у результаті чого спостерігалась загибель риби на площі 0,1 га.

Концентрація загиблої риби складає:

- судак — 0,15 шт/м²,
- лящ — 0,05 шт/м²,
- окунь — 1,0 шт/м²

Середня вага однієї дорослої особини риби становить.

- судак — 1,5 кг,
- лящ — 0,9 кг,
- окунь - 0,12 кг.

Ціна риби на час загибелі:

- судак, лящ — 4 грн./кг,
- окунь — 2грн/кг.